

Tygodnik Gospodarczy PIE

31 marca 2022 r.

Kontrsankcje Rosji nie robią wrażenia na Unii Europejskiej

2,6 proc.

unijnego importu z Rosji stanowiły produkty objęte przez Rosję zakazem wywozu

1,4 proc.

wynosi udział produktów objętych kontrsankcjami w polskim imporcie z Rosji

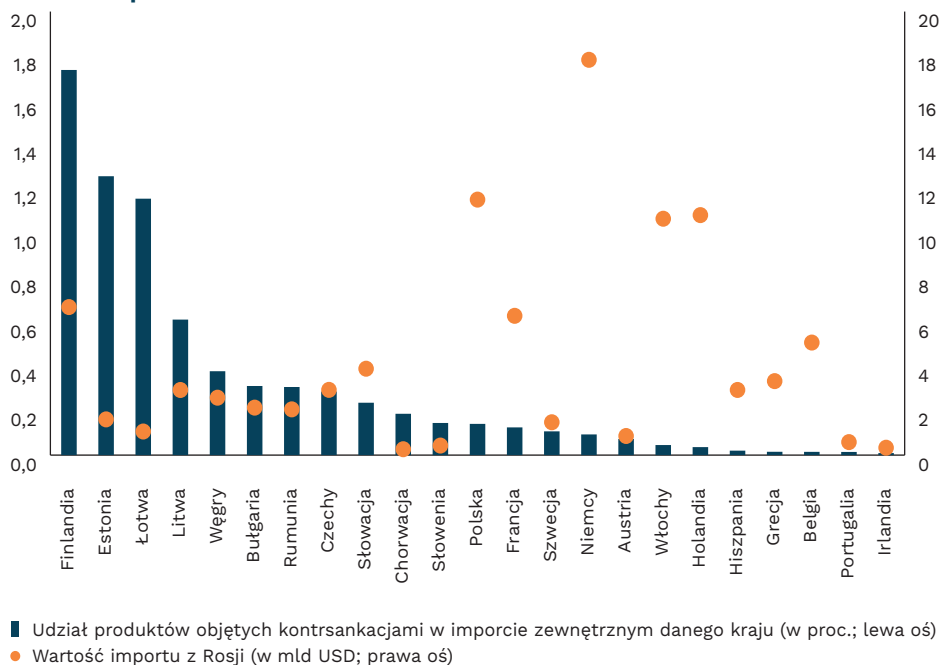
458 mln USD

wyniosła w 2020 r. wartość przywozu do UE z Rosji wyrobów z drewna objętych kontrsankcjami

► **Produkty objęte zakazem wywozu z Rosji stanowiły w 2020 r. zaledwie 2,6 proc. unijnego importu z tego państwa.** W odpowiedzi na sankcje nałożone przez państwa Zachodu, Rosja wprowadziła od 10.03.2022 r. środki odwetowe w postaci zakazu eksportu ponad 200 produktów. Są to m.in. maszyny rolnicze wraz z częściami zamiennymi, sprzęt telekomunikacyjny, urządzenia i aparatura precyzyjna, pojazdy samochodowe, tabor szynowy oraz pozostałe środki transportu, wyroby z drewna. Zakazem objęto towary o wartości przywozu do UE równej w 2020 r. ponad 2,5 mld USD¹. Było to jednak zaledwie 0,12 proc. całego unijnego importu zewnętrznego. Zastosowane kontrsankcje będą prawdopodobnie szczególnie odczuwalne dla Finlandii, Estonii, Łotwy i Litwy. Produkty objęte zakazem rosyjskiego wywozu stanowiły bowiem ponad 0,5 proc. importu zewnętrznego tych państw.

► **Kontrsankcje rosyjskie będą najbardziej odczuwalne w przywozie wyrobów z drewna do UE.** Jego wartość w 2020 r. wyniosła 458 mln USD, co stanowiło aż 29 proc. unijnego importu spoza UE tej kategorii produktów. Wprowadzone środki przyczynią się do pogorszenia sytuacji na rynku półproduktów wykorzystywanych w przemyśle meblarskim. Jednak od 03.03.2022 r. obowiązuje nałożony przez UE zakaz przywozu z Białorusi drewna i wyrobów z drewna. Ponadto, wyraźnie mniejsze znaczenie w dostawach spoza UE miał sprowadzony z Rosji tabor szynowy (3,6 proc.). Udział pozostałych grup produktów był marginalny.

Wykres 1. Udział produktów objętych sankcjami w imporcie zewnętrznym wybranych państw UE w 2020 r.

Źródło: obliczenia własne PIE na podstawie danych WITS-Comtrade.

¹ <https://wits.worldbank.org/> [dostęp: 28.03.2022].

► **Udział produktów objętych rosyjskimi kontrsankcjami w polskim imporcie z Rosji w 2020 r. był niższy niż dla UE i wyniósł 1,4 proc.** Wartość importu tych towarów była równa 162 mln USD. Stanowiło to zaledwie 0,14 proc. całego polskiego importu spoza UE. Większe znaczenie dla polskiego importu miały tylko trzy grupy produktów. W 2020 r. z Rosji pochodziło 8,1 proc. pozaunijnych dostaw do Polski taboru szynowego, 3,7 proc. wyrobów z drewna oraz 1,8 proc. sprzętu i aparatury precyzyjnej.

► **Dużo bardziej dotkliwe dla UE może być wprowadzenie przez Rosję obowiązku rozliczeń w rublach za gaz eksportowany do krajów nakładających sankcje na Rosję.** Decyzję taką Prezydent Rosji podjął 23 marca br. Rząd i bank centralny zostały zobowiązane, aby w ciągu tygodnia przygotować mechanizm opłaty za gaz w rublach². Niezbędne ruble importerzy kupowaliby najprawdopodobniej na rynku rosyjskim, przez co narażeni byłiby na dodatkowe ryzyko kursowe i opłaty związane z operacjami. Zmiany w sposobie rozliczeń skutkowałyby zwiększeniem, i tak już dużej, niepewności na europejskim rynku gazowym. Według rosyjskiej służby celnej, w 2021 r. dostarczono do UE około 145 mld m³ rosyjskiego gazu. Choć Moskwa grozi, że nie będzie dostarczać gazu do państw, które nie zgodzą się na płatność w rublach, wiele państw UE zadeklarowało brak zgody na takie rozwiązanie. W związku z tym nie jest pewne, czy i w jakim zakresie Rosja zdecyduje się na ograniczenie dostaw.

(ŁA, JG)

Wpływ inwazji na Ukrainę na rynek nieruchomości w Polsce

**od 71 proc.
do 82 proc.**

spadła liczba mieszkań na wynajem w Krakowie, Gdańsku, Lublinie, Wrocławiu i Gorzowie Wielkopolskim w okresie od 21.02. do 29.03.br.

► **W niewiele ponad miesiąc od rozpoczęcia rosyjskiej agresji na Ukrainę, do Polski przybyło około 2,3 mln³ uchodźców z Ukrainy.** Doprowadziło to do sytuacji, w której Polska stała się drugim (po Turcji) państwem na świecie pod względem liczby przebywających uchodźców⁴. Taki napływ ludności z Ukrainy miał duży wpływ na rynek nieruchomości. Analizując dane pochodzące z jednego z dwóch największych⁵ w Polsce serwisów ogłoszeniowych Otodom.pl, od początku wojny w Ukrainie zauważyć można wyraźny spadek aktywnych ogłoszeń mieszkań na wynajem. Od stycznia do początku trzeciej dekady lutego liczba ogłoszeń pozostawała mniej więcej niezmienna, natomiast późniejsze tygodnie przyniosły szybki ich spadek.

► **Biorąc pod uwagę grupę 18 największych miast w Polsce, najbardziej znaczący procentowy spadek liczby aktywnych ogłoszeń w okresie pomiędzy 21.02. a 29.03.br. zanotowano w: Gorzowie Wlkp. (o 82 proc.: odpowiednio z 62 do 11), we Wrocławiu (o 78 proc.: z 1392 do 304), w Krakowie (o 74 proc.: z 1969 do 515) oraz w Gdańsku i Lublinie (o 71 proc.: odpowiednio z 647 do 186 i z 292 do 85).** W Warszawie spadek ten wyniósł 61 proc. (z 5468 do 2137), natomiast w pozostałych stolicach województw było to od 46 proc. w Białymstoku do 66 proc. w Zielonej Górze. Wyjątek stanowi Olsztyn, w którym liczba ofert była taka sama (43).

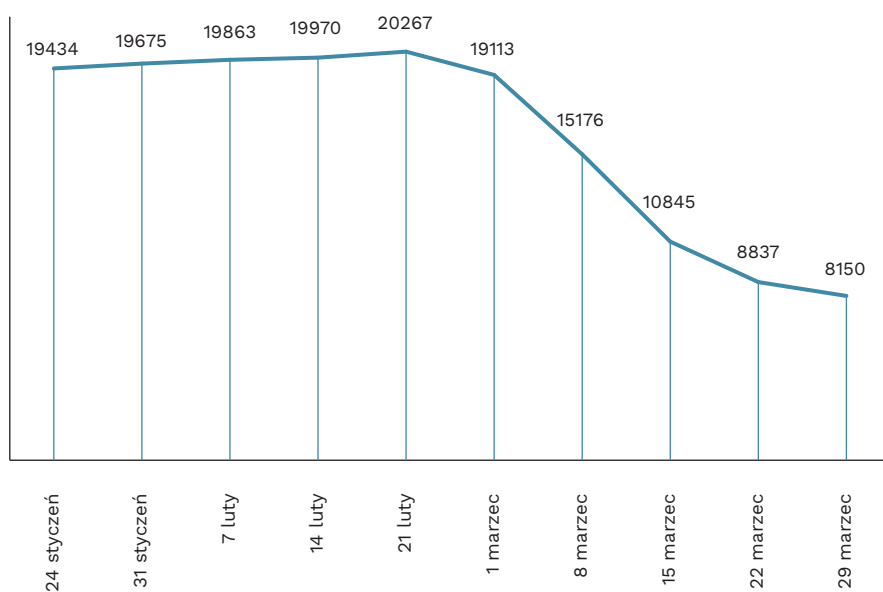
² Wiśniewska, I., Kardaś, Sz. (2022), *Gaz za ruble*, „Analizy OSW”, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-03-24/gaz-za-ruble> [dostęp: 30.03.2022].

³ 3.8 million people flee Ukraine: UN (france24.com) [dostęp: 29.03.2022].

⁴ Millions of Ukrainian refugees are fleeing: Where are they going? (usatoday.com) [dostęp: 29.03.2022].

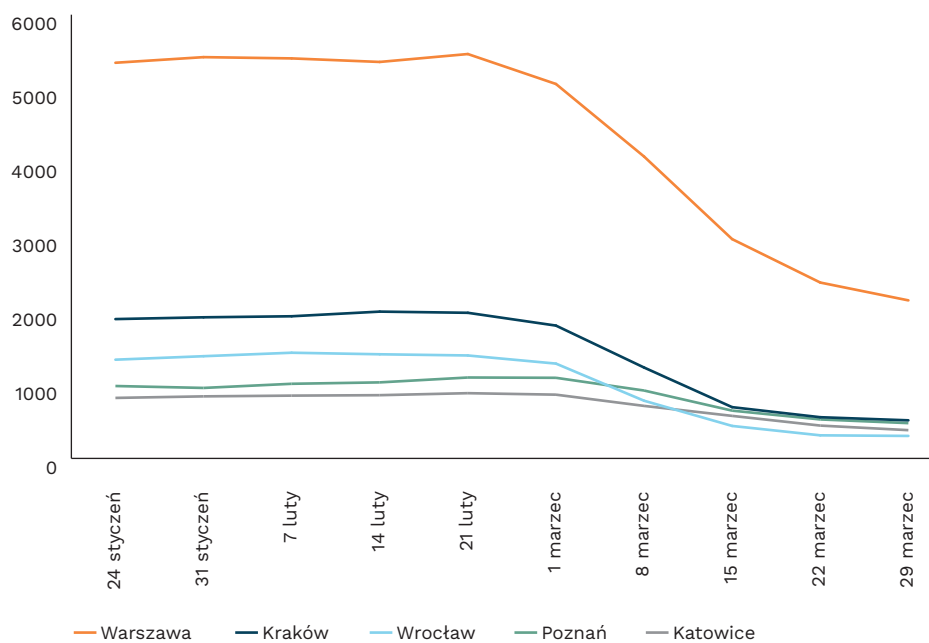
⁵ UNIREPO_Portale_ogloszeniowe_w_liczbach_2022-01.pdf [dostęp: 29.03.2022].

Wykres 2. Liczba aktywnych ogłoszeń mieszkań na wynajem ogółem w Polsce w I kwartale 2022 r.

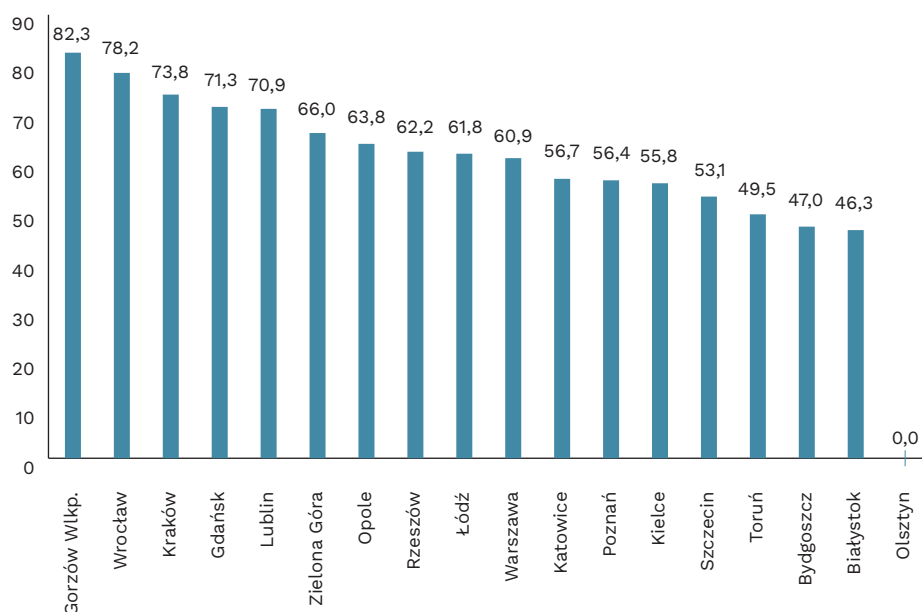
Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych z serwisu Otodom.pl.

Wykres 3. Liczba aktywnych ogłoszeń mieszkań na wynajem na pięciu największych rynkach w Polsce w I kwartale 2022 r.

Źródło: obliczenia własne PIE na podstawie danych z serwisu Otodom.pl.

Wykres 4. Zmniejszenia liczby aktywnych ofert mieszkań na wynajem w okresie od 21.02. do 29.03.br. (w proc.)

Źródło: obliczenia własne PIE na podstawie danych z serwisu Otodom.pl.

► Warto nadmienić, że na miasta wojewódzkie przypada większość ogłoszeń: 21.02.br. ich liczba wynosiła 14 867 (73,4 proc. ogółu), natomiast 29.03.br. było to 5480 ogłoszeń (67,2 proc.). **Nieco zmniejszony odsetek aktywnych ogłoszeń z miast wojewódzkich w stosunku do reszty kraju w marcu świadczy o nierównym zainteresowaniu mieszkaniami na wynajem: bardziej pożądane są te zlokalizowane w dużych ośrodkach miejskich.**

► **Liczba aktywnych ogłoszeń o sprzedaży mieszkań w serwisie Otodom.pl cechowała się dużo mniejszą zmiennością.** Biorąc pod uwagę ogłoszenia z całego kraju, to 24.01.br. było ich 129 374, w dniu 21.02.br., czyli tuż przed wybuchem wojny, wielkość ta wynosiła 137 856, natomiast miesiąc później, 22.03.br. – 143 834. Mamy więc do czynienia ze stopniową tendencją wzrostową.

► Rosnący popyt (na początku marca, w porównaniu z końcem lutego, liczba wyświetleń ogłoszeń na wynajem zwiększyła się o 166 proc. na Otodom.pl i o 114 proc. w serwisie olx.pl⁶) oraz ograniczenie podaży mieszkań na wynajem skutkuje wzrostem cen. Według danych z serwisu domiporta.pl, w okresie zaledwie od 19.02.br. do 12.03.br., w części dużych ośrodków, w których zainteresowanie najmem mieszkań było największe, różnica procentowa w cenie osiągała dwucyfrowe wartości (we Wrocławiu wzrost o 13 proc., w Warszawie o 10 proc.)⁷. Po części może to wynikać również z faktu, że w pierwszej kolejności najmowane są nieruchomości tańsze i mniejsze.

► Wojna i jej natychmiastowy efekt w postaci ogromnego kryzysu uchodźczego wywierają duży wpływ na polski rynek nieruchomości, zwłaszcza część związaną z wynajmem mieszkań. W II połowie marca coraz mniej osób z Ukrainy przekraczało granicę z Polską⁸,

⁶ <https://www.otodom.pl/wiadomosci/rynek-nieruchomosci/najem-w-marcu> [dostęp: 29.03.2022].

⁷ <https://www.domiporta.pl/informacje/a/w-niekotorych-miastach-najem-mieszkania-podrozal-w-niecaly-miesiac-o-tyle-samo-co-przez-caly-zeszly-3116> [dostęp: 29.03.2022].

⁸ https://twitter.com/KubisiakA/status/1508707481060581377?s=20&t=KyglXDvjqCFk6EJi0p_Duw [dostęp: 29.03.2022].

co pozwala zakładać, że sytuacja na rynku wynajmu mieszkań powinna się na razie nieco ustabilizować, o czym świadczy choćby zmniejszająca się dynamika spadku liczby aktywnych ogłoszeń. Jednak niepewność co do rozwoju wydarzeń w Ukrainie, mimo ostatnich doniesień o możliwym porozumieniu⁹, jest duża i nie można wykluczyć ponownego wzrostu liczby osób uciekających przed wojną. Skutecznym sposobem na złagodzenie ewentualnych kryzysów uchodźczych jest realizacja planu budowania tymczasowych (i nie tylko) mieszkań dla obywateli Ukrainy¹⁰, a także dofinansowanie rządowe dla gmin, które zainwestują w budowę mieszkań dla uchodźców¹¹.

(SO)

UE zależna od rosyjskiego oleju napędowego

47 proc.

wynosi udział olejów napędowych w imporcie produktów ropopochodnych z Rosji do UE

► **Rosyjska ropa naftowa stanowiła blisko 1/4 importu surowca do UE w 2021 r.** (dane za I-XI 2021). Unia sprowadza z Rosji dodatkowo liczne produkty ropopochodne (35 proc. importu w kategorii „ropa i produkty ropopochodne”). Wśród nich wysoki udział stanowią półprodukty rafinerijne (58 proc.), olej opałowy (25 proc.), oleje napędowe (21 proc.), nafta (19 proc.) i ciekły gaz z ropy naftowej (12 proc.) (wykres 5).

20 proc.

wynosi udział importu olejów napędowych z Rosji w zużyciu w polskiej gospodarce

► **W latach 2014–2018 udział Rosji w imporcie oleju opałowego do UE spadł z ponad 40 proc. do ok. 13 proc.** Do 2021 r. udział ten wzrósł do blisko 25 proc. Najbardziej uzależniona jest obecnie Holandia, na którą przypada blisko 75 proc. całego importu rosyjskiego oleju opałowego do UE w 2021 r. (8,2 mln ton). W następnej kolejności są Niemcy (7 proc.) i Włochy (4 proc.).

52 mln ton

wynosi eksport benzyny z unijnych rafinerii poza UE w 2019 r.

► **Największą część importowanych produktów ropopochodnych stanowią oleje napędowe** (ok. 50 proc. ogółu). W 2021 r. rosyjskie rafinerie przerobiły 5,6 mln b/d (baryłek dziennie) ropy, z czego wyeksportowały 2,8 mln b/d produktów naftowych, głównie do Europy, gdzie trafiło 750 tys. b/d oleju napędowego, zaspokajając 10 proc. popytu¹². Z Rosji pochodzi w sumie ponad 20 proc. dostaw olejów napędowych. Najwięcej dociera do Niemiec, Francji i Polski, które odpowiadały w 2021 r. za 56 proc. unijnego importu. Przed pandemią w 2019 r. kraje te sprowadzały z Rosji odpowiednio 5 mln ton, 4,3 mln ton i 2,3 mln ton olejów napędowych.

► **Oleje napędowe są kluczowym paliwem europejskiego transportu i przemysłu, co utrudnia proces uniezależnienia się od Rosji.** Unijne rafinerie nie są w stanie zaspokoić lokalnego popytu na olej napędowy¹³. Ograniczona podaż wpływa na wzrost cen. Olej napędowy kosztował w marcu 2022 r. więcej niż benzyna w 17 z 27 krajów Unii. W Niemczech

⁹ Russia no longer requesting Ukraine be 'denazified' as part of ceasefire talks | Financial Times (ft.com) [dostęp: 29.03.2022].

¹⁰ Ambasador Ukrainy: opracowujemy z polskim rządem program budowy mieszkań dla Ukraińców, Kresy – wiadomości, wydarzenia, aktualności, newsy [dostęp: 29.03.2022].

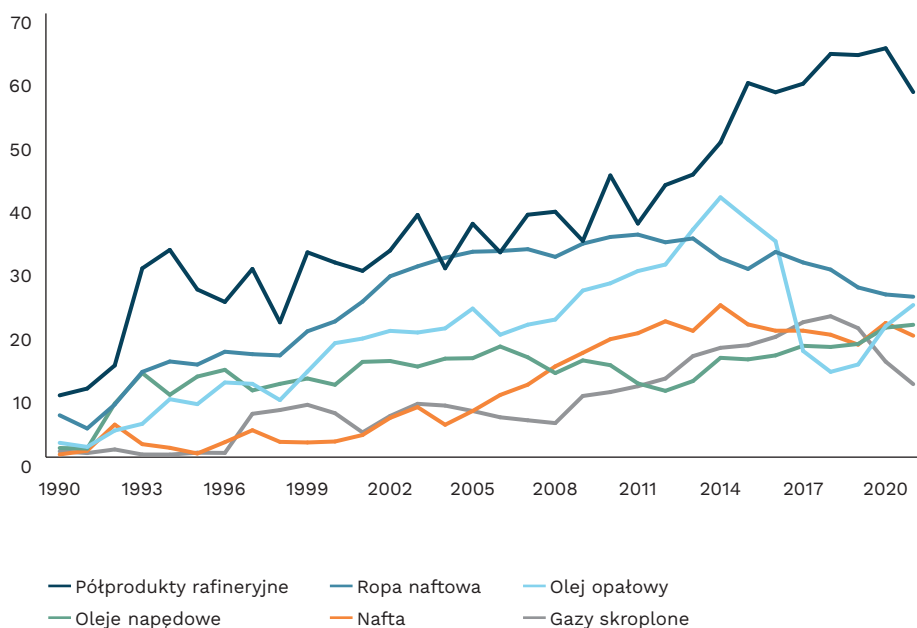
¹¹ Na budowę mieszkań dla uchodźców można uzyskać dotację. Rząd dołożył 1,2 mld zł do Funduszu Dopłat | RegioDom [dostęp: 29.03.2022].

¹² MAE (2022), *Energy Fact Sheet: Why does Russian oil and gas matter?*, <https://www.iea.org/articles/energy-fact-sheet-why-does-russian-oil-and-gas-matter> [dostęp: 30.03.2022].

¹³ Fuels Europe (2018), *Statistical Report 2018*, <https://www.fuelseurope.eu/wp-content/uploads/FuelsEurope-Statistical-Report-2018.pdf>; Reuters (2022), *Diesel shortage in Europe threatens to slow economic growth*, <https://www.reuters.com/business/energy/diesel-shortage-europe-threatens-slow-economic-growth-2022-03-24/> [dostęp: 29.03.2022].

i Francji ta sytuacja miała miejsce po raz pierwszy od 10-15 lat¹⁴. Niemiecka gospodarka zależy od dostaw z Rosji w blisko 75 proc.¹⁵. Uniezależnienie się od rosyjskiej ropy naftowej jest jednak możliwe¹⁶. Zastąpienie olejów napędowych z Rosji wymaga natomiast inwestycji w modernizację europejskich rafinerii, zmiany struktury floty pojazdów osobowych (mniejsze zużycie oleju napędowego) oraz redukcji zużycia poprzez ograniczenie prędkości na autostradach i zwiększenie wykorzystania komunikacji miejskiej¹⁷.

Wykres 5. Udział rosyjskiego importu w ogóle importu wybranych surowców i produktów do UE w latach 1990-2021 (w proc.)

Uwaga: dane za okres styczeń-listopad 2021 r. Wybrano produkty ropopochodne, których udział importu z Rosji przekraczał 10 proc. w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Eurostatu.

► **Jednocześnie europejska gospodarka nie musi bać się o dostawy benzyny z Rosji.** Unia jest eksporterem netto tego produktu ropopochodnego i wysłała ponad 50 mln ton benzyny poza UE. Jednocześnie, dostawy nie są uzależnione od rosyjskich produktów. Jedynie w Estonii udział benzyny z Rosji w 2019 r. wyniósł prawie 67 proc. W pozostałych krajach członkowskich rosyjskie dostawy nie istnieją lub są pomijalne.

(MM, AJ)

¹⁴ Bloomberg (2022), *Most Europeans Now Pay More for Diesel Than Gasoline at the Pump*, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-03-23/most-europeans-now-pay-more-for-diesel-than-gasoline-at-the-pump> [dostęp: 29.03.2022].

¹⁵ Reuters (2022), *Diesel shortage in Europe threatens to slow economic growth*, <https://www.reuters.com/business/energy/diesel-shortage-europe-threatens-slow-economic-growth-2022-03-24/> [dostęp: 29.03.2022].

¹⁶ Lipiński, K., Maj, M., Miniszewski, M. (2022), *Unia Europejska niezależna od Rosji? Alternatywne źródła dostaw surowców energetycznych*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

¹⁷ MAE (2022a), *A 10-Point Plan to Cut Oil Use*, <https://www.iea.org/reports/a-10-point-plan-to-cut-oil-use> [dostęp: 30.03.2022].

Wzrost stóp procentowych NBP do 7,5 proc. mało realny

5,5 proc.

wynosi poziom stóp procentowych, który implikuje obecnie reguła Taylora zastosowana dla Polski

80 proc.

średniego wynagrodzenia będzie przypadać na spłatę kredytów w momencie wzrostu stóp procentowych do 7,5 proc.

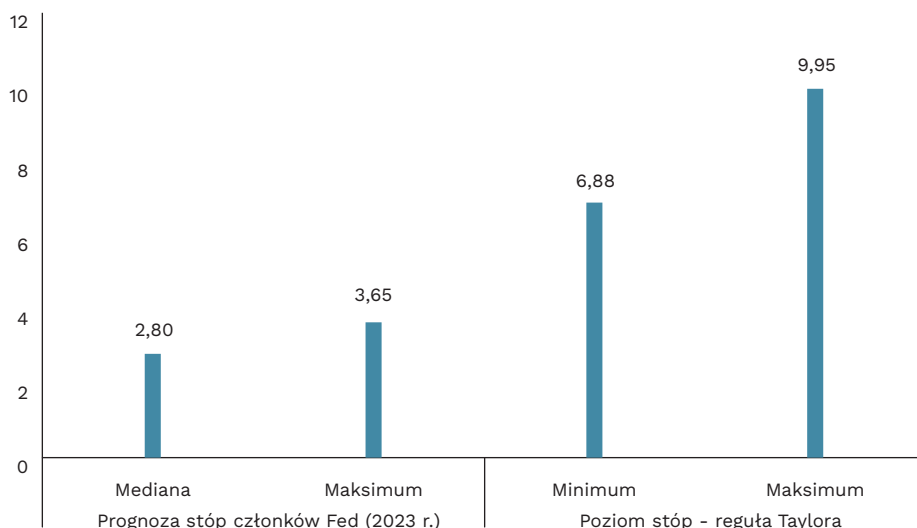
► **Modele ekonometryczne sugerują obecnie, że RPP powinna zakończyć cykl podwyżek stóp procentowych w okolicach 5,5 proc. Spodziewamy się, że faktyczny wzrost będzie niższy. Formułowanie prognoz wzrostu do 7,5 proc. jest w naszej ocenie nieuzasadnione.**

► **Modele statystyczne wskazują, że docelowa wysokość stóp procentowych NBP, przy inflacji rządu 10 proc., to 5,5 proc.** Ekonomisci formułują prognozy dotyczące decyzji Rady Polityki Pieniężnej (RPP) w horyzoncie 2 lat za pomocą tzw. reguły Taylora. To równanie, które uwzględnia 3 zmienne: wysokość inflacji w stosunku do celu banku centralnego, naturalną wysokość stóp procentowych oraz tzw. lukę popytową. Ostatnie dwa czynniki są nieobserwowalne, a wynik jest bardzo mocno uzależniony od przyjętych założeń.

► **Model szacujemy na podstawie danych z lat 2010-2019.** Rozwinięcie próby o okres pandemii COVID-19 prowadzi do istotnego spadku znaczenia inflacji w decyzjach banku centralnego. Może być to efekt podwyższonej niepewności bądź spóźnionych decyzji RPP. Zakładamy, że to przejściowe zaburzenie.

► **Wysokość nominalną naturalnej stopy procentowej oszacowaliśmy statystycznie na poziomie 2 proc.** Zakładamy, że wskaźnik spadł po 2016 r. To efekt dwóch czynników. Podobne tendencje zaobserwowaliśmy wcześniej w gospodarkach rozwiniętych – po kryzysie zadłużenia strefy euro docelowa wysokość stóp Fed czy EBC obniżyta się o około 1 pkt. proc.¹⁸, do Polski zmiany dotarły z opóźnieniem. Dodatkowo RPP IV kadencji był postrzegana jako mniej jastrzębia w stosunku do poprzedników, co także wpływało na decyzje o stopach procentowych. **Założenie, że funkcje reakcji RPP w 2022 r. będą zbliżone do tych z lat 2010-2016 prowadzi do zbyt wysokiej prognozy stóp NBP o 1-1,5 pkt. proc.**

Wykres 6. Stopy procentowe w USA wzrosną mniej niż wskazują modele statystyczne

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych Fed.

¹⁸ Federal Reserve of New York (2022), *Measuring the Natural Rate of Interest*, <https://www.newyorkfed.org/research/policy/rstar> [dostęp: 29.03.2022].

► **Modele statystyczne przewidują obecnie tempo wzrostu stóp procentowych w gospodarkach rozwiniętych.** Oddział amerykańskiej Rezerwy Federalnej w Atlancie sugeruje, że bieżący poziom stóp zgodny z regułą Taylora sięga w USA blisko 6,5-9 proc.¹⁹. Dla porównania, bieżący wykres dot-plot, który obrazuje planowane podwyżki stóp procentowych przez władze monetarne sięga blisko 3 proc., a najbardziej jastrzębi członkowie spodziewają się wysokości mniejszej niż 4 proc. **Prognozy wzrostu stóp powinny uwzględnić również ryzyko dla stabilności finansowej.** Wzrost stóp procentowych do 7,5 proc. oznacza, że wysokość raty kredytowej dla kredytu o wartości 500 tys. sięgać będzie około 80 proc. średniego wynagrodzenia. Przy takiej wysokości część kredytobiorców zacznie mieć problemy przy regulowaniu bieżących zobowiązań – ostrzeżenie przed tym zagrożeniem już dziś formułują prezesi niektórych banków komercyjnych.

(JR)

Wojna kolejnym po pandemii źródłem obaw przedsiębiorców

42 proc.

przedsiębiorstw obawia się, że wojna może być dużym zagrożeniem dla prowadzonej przez nie działalności

► **Pandemia COVID-19 spowodowała zagrożenia dla działalności firm wynikające z lockdownów i w konsekwencji przerwanych łańcuchów dostaw oraz często utraty możliwości sprzedaży i świadczenia usług.** W końcu 2021 r., **po dwuletnim trwaniu pandemii COVID-19, polskie firmy za największe zagrożenie uznały wysoką inflację i niskie inwestycje.** W innych krajach przedstawiciele firm niepokoiły również kwestie związane z cyberbezpieczeństwem biznesu²⁰.

92 proc.

firm usługowych i budowlanych, które mają duże obawy co do swojej działalności w związku z trwającą wojną, niepokoi się o przyszłą sytuację gospodarczą

► Obecnie agresja Rosji na Ukrainę przyniosła nowe zagrożenia dla przedsiębiorstw. **Firmy obawiają się problemów z łańcuchem dostaw oraz stagflacji, oznaczającej jednoczesną wysoką inflację i stagnację gospodarczą²¹.** Z badań PIE przeprowadzanych na początku marca 2022 r. wynika, że **42 proc. przedsiębiorstw obawia się, że wojna może być dużym zagrożeniem dla prowadzonej przez nich działalności.**

88 proc.

firm produkcyjnych obawia się rosnących cen energii

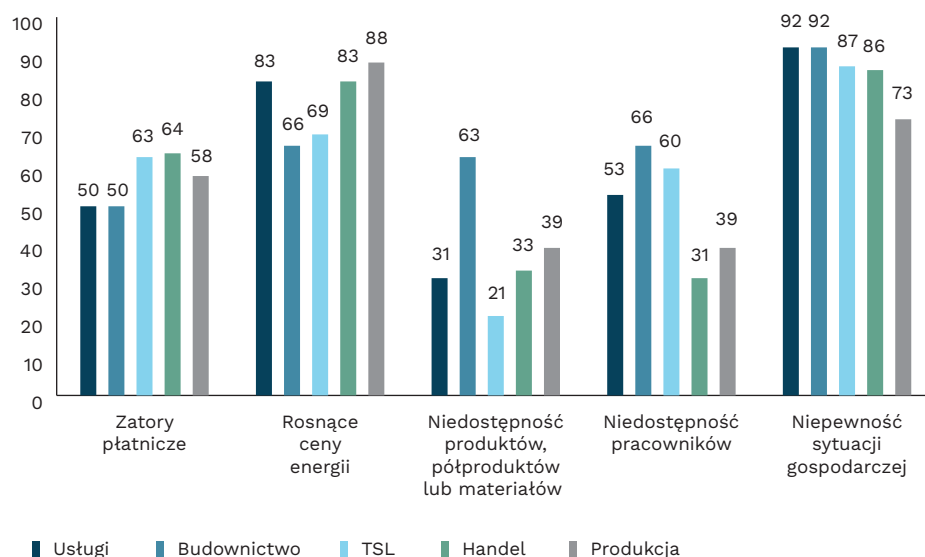
► Aktualne obawy firm dotyczą różnych obszarów funkcjonowania przedsiębiorstw i z różnym natężeniem występują w poszczególnych sektorach gospodarki. **Wśród firm mających duże obawy co do swojej działalności, w związku z trwającą wojną, szczególnie mocno eksponowany jest niepokój o przyszłą sytuację gospodarczą.** Silnie odczuwają to firmy usługowe i budowlane (92 proc. wskazań). Istotne obawy dotyczą również **rosnących cen energii**, szczególnie uciążliwych dla produkcji (88 proc.), ale też dla handlu i usług (po 83 proc. wskazań). Firmy budowlane wiążą też swoje obawy z **niedostępnością produktów, półproduktów i materiałów** (63 proc.). Natomiast **zatory płatnicze** budzą niepokój przede wszystkim firm handlowych i transportowych (po 64 proc.). Dodatkowo podczas wojny pogłębił się problem z **dostępnością pracowników**, w szczególności w branżach zatrudniających przed wojną liczną grupę Ukraińców (budownictwo, TSL) – wykres 7. Niedobory pracowników związane są z obserwowanym po wybuchu wojny zjawiskiem powrotu mężczyzn do Ukrainy.

¹⁹ Federal Reserve Bank of Atlanta (2022), *Taylor Rule Utility*, <https://www.atlantafed.org/cqer/research/taylor-rule> [dostęp: 29.03.2022].

²⁰ *Wartość, która ma znaczenie. 25. edycja badania CEO Survey polska edycja* (2022), <https://www.pwc.pl/pl/publikacje/wartosc-ktora-ma-znaczenie-25-badanie-ceo-survey.html> [dostęp: 30.03.2022]

²¹ *Przewidział wielki kryzys finansowy. Ostrzeżenie przed zawirowaniami 2022 roku* (2022), <https://www.money.pl/gospodarka/przewidzial-wielki-kryzys-finansowy-ostrzezenia-przed-zawirowaniami-2022-roku-6721674907454432a.html> [dostęp: 30.03.2022].

Wykres 7. Silnie utrudniające bariery wskazane przez firmy mające duże obawy co do prowadzenia działalności w związku z agresją Rosji na Ukrainę, według branż (w proc. firm)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań PIE i BGK.

► W 2019 r., jeszcze przed pandemią COVID-19, **67 proc. przedsiębiorstw w Polsce uznało, że doświadczyło przynajmniej jednego rodzaju kryzysu. Do najbardziej dotkliwych czynników kryzysowych firmy zaliczyły wówczas: czynniki operacyjne** (obejmujące awarie operacyjne, awarie produktu oraz zakłócenia łańcucha dostaw – 25 proc. wskazań); **technologiczne** (awarie technologiczne i cyberbezpieczeństwo – 22 proc.); **finansowe** (płynność finansowa i działania akcjonariuszy – 17 proc.); **reputacyjne** (nadużycia zarządu i media społecznościowe – 15 proc.), a o mniejszym znaczeniu prawne (regulacyjne i naruszenie zasad etyki – 12 proc.), humanitarne (klęski żywiołowe, terroryzm napięcia geopolityczne/wojny – 6 proc.) i związane z kapitałem ludzkim (zmiana zarządu, przemoc w miejscu pracy – 3 proc.). Firmy obawiały się kryzysów wywołanych przez czynniki rzadko dotykające polskie przedsiębiorstwa, takie jak terroryzm (19 proc.) czy klęski żywiołowe (17 proc.)²².

► W sytuacji pogłębiającej się niepewności i nowych zagrożeń, firmy powinny korzystać z doświadczeń i być przygotowane na nowe kryzysy. Tymczasem aż **54 proc. firm w Polsce nie posiada sformalizowanego zespołu odpowiedzialnego za reakcję na wypadek kryzysu**, podczas gdy strategia działania w obliczu kryzysu czterokrotnie zwiększa prawdopodobieństwo wyjścia z kryzysu wzmocnionym. **Jedynie 5 proc. polskich firm przyznaje, że przejście przez kryzys pozwoliło na wzmocnienie organizacji**, podczas gdy na świecie twierdzi tak 42 proc. badanych firm. W Polsce aż **54 proc. firm uważa, że kryzys spowodował pogorszenie stanu ich przedsiębiorstwa**²³.

(KD, UKG)

²² Zarządzanie kryzysowe. Jak ochronić wartość firmy?, https://www.pwc.pl/pl/publikacje/2019/badanie_pwc-global-crisis-survey-2019.html [dostęp: 30.03.2022].

²³ Zarządzanie kryzysowe. Jak ochronić wartość firmy?, https://www.pwc.pl/pl/publikacje/2019/badanie_pwc-global-crisis-survey-2019.html [dostęp: 30.03.2022].

Energetyka atomowa a gra na emocjach

53 proc.

Polaków uważa, że elektrownia jądrowa stwarza zagrożenie (wg badania Digital Poland)

62 mln USD

wynosi wartość rocznego eksportu gazu ziemnego podawana przez Bank Centralny Rosji

► **Społeczne obawy przed energetyką jądrową są duże.** Ponad połowa Polaków uważa, że elektrownia jądrowa zawsze stwarza zagrożenie dla okolicznych mieszkańców – tak wynika z sondażu przeprowadzonego przez Digital Poland w październiku 2021 r.²⁴. Obawy dotyczą głównie zagrożenia promieniotwórczego w przypadku awarii i zagospodarowania niebezpiecznych odpadów radioaktywnych powstających przy wytwarzaniu energii.

► **Energetyka jądrowa jest stosunkowo bezpiecznym źródłem pozyskiwania energii.** Wskazują na to liczne opracowania naukowe²⁵. Prawdopodobieństwo awarii elektrowni atomowej jest – przy obecnym poziomie rozwoju technologii – bardzo niskie. A prawdopodobieństwo choroby lub śmierci w wyniku promieniowania – jeszcze mniejsze. Nawet przy katastrofie, która wydarzyła się w Fukushima w 2011 r., wbrew powszechnej opinii, nikt nie zmarł bezpośrednio na skutek narażenia na promieniowanie, a w efekcie pośrednim – dwie osoby. Badacze rozprawili się także z mitem, według którego odpady z elektrowni jądrowych mogłyby stanowić istotne zagrożenie – ich objętość jest tak naprawdę niewielka w porównaniu do odpadów z elektrowni węglowych, a odpowiednio zabezpieczone nie stanowią niebezpieczeństwa. Obecnie energetyka konwencjonalna stanowi dużo większe zagrożenie – ze względu na prawdopodobieństwo możliwych wypadków przy pracy (również śmiertelnych) oraz długotrwałe konsekwencje zdrowotne związane z zanieczyszczeniem powietrza²⁶.

► **Strach przed energetyką jądrową jest podsycany przez środki masowego przekazu.** Media koncentrują się na przyciągnięciu odbiorców, co uzyskują m.in. wzbudzając poczucie zagrożenia. Dlatego kształtują poglądy w sposób stronniczy²⁷. Bardzo duży wpływ na kształtowanie opinii publicznej miał wypadek w Fukushima. Podczas czterech miesięcy Google odnotował 73 mln wyszukiwań hasła „Fukushima” i 22 mln – „Fukushima promieniowanie” (w języku angielskim). Jednak większość wyników wyszukiwań, zamiast oparcia na kompleksowym i interdyscyplinarnym podejściu naukowym, traktowała temat jednostronnie, z dużym naciskiem na ryzyka, często bez podparcia wiedzą ekspercką²⁸.

► **Strach przed energetyką jądrową nasilają również krążące w Internecie fake newsy.** Jednym z przykładów jest sytuacja z kwietnia 2020 r., kiedy w sieci nagle zaczęło krążyć wiele informacji o rzekomym skażeniu radiacyjnym nad Polską. Fałszywe informacje – opierające się rzekomo na nieoficjalnych doniesieniach Instytutu Badań Jądrowych – pojawiły się w różnych mediach społecznościowych oraz były przekazywane w formie

²⁴ Digital Poland (2022), *Dezinformacja oczami Polaków* | 2022, Warszawa.

²⁵ <https://world-nuclear.org/information-library/safety-and-security/safety-of-plants/safety-of-nuclear-power-reactors.aspx>; <https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/8217641.juszczak-przestannmy-straszyc-atomem.html> [dostęp: 28.03.2022]; Goldstein, J.S., Qvist, S.A. (2019), *A Bright Future: How Some Countries Have Solved Climate Change and the Rest Can Follow*, Public Affairs, New York; <https://ourworldindata.org/safest-sources-of-energy> [dostęp: 28.03.2022]; Paraschiv, F., Mohamad, D. (2020), *The Nuclear Power Dilemma—Between Perception and Reality*, „Energies”, No. 13.

²⁶ <https://ourworldindata.org/safest-sources-of-energy> [dostęp: 28.03.2022]; Paraschiv, F., Mohamad, D. (2020), *The Nuclear Power Dilemma—Between Perception and Reality*, „Energies”, No. 13.

²⁷ Paraschiv, F., Mohamad, D. (2020), *The Nuclear Power Dilemma—Between Perception and Reality*, „Energies”, No. 13.

²⁸ Paraschiv, F., Mohamad, D. (2020), *The Nuclear Power Dilemma—Between Perception and Reality*, „Energies”, no. 13; Friedman, S.M. (2011), *Three Mile Island, Chernobyl, and Fukushima: An analysis of traditional and new media coverage of nuclear accidents and radiation*, „Bulletin of the Atomic Scientists”, No. 67(5).

łańcuszków sms-owych i mailowych²⁹. Wszystkie te informacje zostały zdementowane przez Państwową Agencję Atomistyki i Narodowe Centrum Badań Jądrowych. A zorganizowana akcja dezinformacyjna została przez polskie służby specjalne przypisana działalności Federacji Rosyjskiej³⁰.

► **Hamowanie rozwoju energetyki jądrowej w krajach europejskich jest korzystne dla rosyjskiej gospodarki.** Dochody Federacji Rosyjskiej z eksportu gazu ziemnego są wysokie. Wartość eksportu gazu ziemnego z Rosji w 2021 r. – według Banku Centralnego tego kraju – wyniosła 62 mld USD³¹. Uran wykorzystywany w elektrowniach atomowych to paliwo znacznie mniej zależne od importu z Rosji – z tego kraju pochodzi mniej niż 6 proc. ogólnoświatowego wydobycia³². Rozwój energetyki atomowej jest kapitało- i czasochłonny, dlatego Rosja mogła świadomie od dawna podsycać sceptyczne nastroje³³.

► **Negatywne emocje wokół energetyki jądrowej nie powinny przystaniać korzyści, które możemy czerpać z rozwoju tej technologii.** Rozwój elektrowni atomowych jest długookresowo niezbędny do zatrzymania nadchodzącej katastrofy klimatycznej. Niskoemisyjne odnawialne źródła energii nie są w stanie zapewnić stabilnej produkcji na dużą skalę, zatem to energetyka jądrowa jest kluczowa do dekarbonizacji gospodarki³⁴.

(AK)

Dynamiczny rozwój ukraińskiego sektora IT zatrzymany przez wojnę

6,8 mld USD

wynosi wartość eksportu usług IT z Ukrainy w 2021 r.

16,5 tys.

wynosi roczna liczba absolwentów kierunków związanych z IT w Ukrainie

► **Przed wybuchem wojny ukraiński sektor IT był jednym z najszybciej rozwijających sektorów gospodarki – odpowiadał za ok. 4 proc. PKB,** a usługi IT stanowiły największą kategorię eksportowanych usług (2,7 proc. eksportu). Ukraina mogła też pochwalić się kilkoma jednorożcami – młodymi firmami, wycenianymi na ponad 1 mld USD, w tym dwoma wycenianymi na ponad 10 mld USD³⁵.

► W 2020 r. sektor IT na Ukrainie wzrósł o 2,3 proc. poniżej trendu z lat wcześniejszych (5,5 proc.). Na 2021 r. prognozowano odbicie do 6,2 proc.³⁶, a szanse rozwoju IT widać po liczbie absolwentów: **przed wojną kierunki związane z IT studiowało ponad 104 tys. osób (ponad dwukrotnie więcej niż w Polsce), a co roku dyplom uzyskiwało ok. 16,5 tys. studentów**³⁷. Wojna z pewnością pogorszy te perspektywy – niektóre szacunki mówią

²⁹ <https://biznesalert.pl/rapacka-fake-news-energetyka-jadrowa-atom-polska-ukraina/> [dostęp: 28.03.2022].

³⁰ <https://www.gov.pl/web/sluzby-specjalne/polska-na-celowniku-dezinformacji> [dostęp: 28.03.2022].

³¹ <https://www.reuters.com/markets/europe/russias-oil-gas-revenue-windfall-2022-01-21/> [dostęp: 28.03.2022].

³² <https://www.world-nuclear.org/information-library/nuclear-fuel-cycle/mining-of-uranium/world-uranium-mining-production.aspx> [dostęp: 28.03.2022].

³³ <https://thehill.com/opinion/energy-environment/599113-russia-used-soft-power-to-influence-eu-policies-and-anti-fossil> [dostęp: 28.03.2022].

³⁴ https://klimat.pan.pl/wp-content/uploads/2021/04/Kom_03_2021_dekarbonizacja_logo.pdf [dostęp: 28.03.2022].

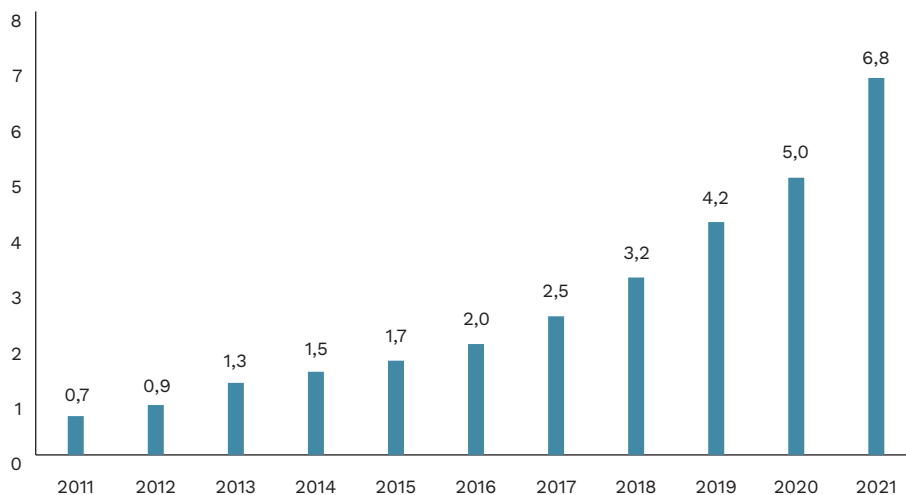
³⁵ *UkraineInvest Guide January-March* (2022), <https://ukraineinvest.gov.ua/guide/> [dostęp: 30.03.2022].

³⁶ *Information and Communication* (2022), "Oxford Economics", Q1, <https://www.emis.com/php/url-sharing/route?url=31600f9f42168b92> [dostęp: 30.03.2022].

³⁷ *Ukraine IT report* (2021), IT Ukraine Association, <https://itukraine.org.ua/en/results-of-a-national-study-of-the-it-industry.html> [dostęp: 30.03.2022].

o dramatycznym, 60-procentowym spadku wartości tego rynku³⁸. Spośród ponad 240 tysięcy specjalistów IT wielu nie będzie mogło pracować, część wyjedzie za granicę. Coraz poważniejsze są też problemy z dostępem do internetu na skutek niszczenia infrastruktury przez rosyjskie wojska. W krótkim okresie załame to perspektywy rozwoju sektora. Główne regiony kształtujące absolwentów i grupujące firmy z sektora to Kijów, Charków i Lwów, z których dwa pierwsze znajdują się bezpośrednio w strefie działań wojennych.

Wykres 8. Wartość eksportu usług IT z Ukrainy (w mld USD)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie danych IT Ukraine Association.

► **Część ukraińskich przedsiębiorców może znaleźć schronienie w Polsce.** Przyjeżdżający mogą korzystać m.in. z programu Poland.Business Harbour i innych ułatwień przy przeniesieniu swoich firm³⁹. Jednak nawet jeśli działalność z Polski będzie tylko tymczasowym rozwiązaniem i ukraińscy przedsiębiorcy z branży IT powrócą do kraju po zakończeniu wojny, negatywne skutki będą odczuwalne przez dłuższy czas. Sektor ten w dużej mierze zależy od inwestycji zagranicznych, a te nie powrócą szybko po zakończeniu wojny. Jak pokazują niektóre badania, powrót inwestycji bezpośrednich do kraju objętego wojną może trwać nawet do 5 lat po zakończeniu konfliktu⁴⁰.

(IS)

Autorzy: Łukasz Ambroziak, Katarzyna Dębowska, Joanna Gniadek, Adam Juszcak, Aneta Kietczewska, Urszula Kłosiewicz-Górecka, Maciej Miniszewski, Jakub Rybacki, Szymon Ogórek, Ignacy Świącicki.

³⁸ *Technowieści* (2022), „Rzeczpospolita”, 29.03.

³⁹ *Polska azylem dla ukraińskich firm* (2022), „Tygodnik Gospodarczy PIE”, nr 12.

⁴⁰ *Gospodarcze koszty inwazji Rosji i Białorusi na Ukrainę* (2022), PIE, Warszawa (w przygotowaniu).

Polski Instytut Ekonomiczny

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny *think tank* ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Jego obszary badawcze to przede wszystkim makroekonomia, energetyka i klimat, handel zagraniczny, foresight gospodarczy, gospodarka cyfrowa i ekonomia behawioralna. Instytut przygotowuje raporty, analizy i rekomendacje dotyczące kluczowych obszarów gospodarki oraz życia społecznego w Polsce, z uwzględnieniem sytuacji międzynarodowej.

Wydarzenia i dane przedstawione w niniejszej publikacji pochodzą i bazują na źródłach zewnętrznych, stąd nie gwarantujemy ich poprawności. Mogą one być ponadto niekompletne albo skrócone. Wszystkie opinie i prognozy wyrażone w niniejszej publikacji są wyrazem oceny ekspertów PIE w dniu ich publikacji i mogą ulec zmianie bez zapowiedzi. Niniejszy dokument jest jedynie materiałem informacyjnym do użytku odbiorcy.

